

взет за единица. Най-общо в селскостопанската статистика такова приравняване се прави в условни единици пшеница. Касае се в същност само до особен начин на изразяване и сравняване на разходваните количества труд в двата периода (за основа на приравняването служат съотношенията на трудоемкостта от базисния период).

Теоретично за предпочитане е така нареченият трудов индекс на производителността на труда, който представлява едно отношение на различни количества работно време. Тази форма на индекса обаче има само ограничено приложение, особено в статистиката на селското стопанство, поради това че тук обикновено липсват необходимите специални данни (разход на труд на единица продукт), а доколкото такива данни са на лице, те са твърде различни едни от други по стопанства, полета, ферми и пр. и важат именно като диференцирани данни за всеки отделен случай. За предпочитане е да се работи не с фактически данни, а с нормативи за разхода на работно време — доколкото такива технически научно разработени норми са на лице. При липса на конкретни данни за трудоемкостта в базисния и индексния период, когато са дадени индивидуалните индекси (съотношенията на трудоемкостите), може да се прибегне до така наречения средноаритметичен индекс на производителността на труда.

$$I \text{ произв.} = \frac{\sum \frac{t_0}{t_i} t_i q_i}{\sum t_i q_i}$$

Най-общата и почти единствено приложима форма на индекс при разнородна продукция е стойностната (ценовата) форма, особено когато се касае до продукцията, взета в широк териториален разрез, респ. в рамките общо на народното стопанство. Това важи в селското стопанство и за производителността на труда, изчислена за отделната стопанска единица или за отделните части на едно стопанство (отдели, групи култури, видове животни и пр.) — натуралната форма на индекса тук е, вследствие многоотрасловостта и многостранността на производството, трудно приложима и въобще неприложима.

Ценовият индекс на производителността на труда има обаче съществени недостатъци, които при отношенията на селското стопанство са още по-засилени. Употребяваните у нас цени от 1939 г. са в значителна степен остарели и не отговарят достатъчно на днешните изменили условия на производството. Срещу това средните реализационни цени от 1955 г., с които също си служи ЦСУ за изчисляване на продукцията, страдат от други не по-малко съществени недостатъци, свързани със съществуващото положение на множественост на цените на селскостопанските произведения и със системата на определяне цените за най-голямата част от селскостопанската стокова продукция често с отклонения от действителната стойност на продукцията.

По-друго изглежда положението с цените на произведенията на ДЗС. Изкупните цени на тези произведения са определени от 1956 г. със значително приближаване до производствените стойности. Тези цени на ДЗС не биха могли обаче направо да се приложат и към продукцията на ТКЗС.

От двата реда цени за предпочитане са може би тези от 1939 г., доколкото може да бъдат разглеждани като цени, отразяващи средни